

Quod autem ad justitiam pertinebat, sicut alii interpretes apertius hoc narrant, non ponebat virgas in secundo conceptu ovium : quod tanto obscurius, quanto brevius a Septuaginta dictum est, « Quia cum peperissent, non ponebat¹; » quod intelligitur cum primum peperissent, ut jam non solere ponere intelligatur, cum secundo parituræ essent, ne ipse auferret omnes foetus, quod iniquum fuit.

QUÆSTIO XCIV.

Quod Laban dicit, « Quare furatus es deos meos²; » hinc est illud fortasse, quod et augurari se dixerat, et ejus filia bonam fortunam nominaverat. Et notandum est, quod a principio libri nunc primum invenimus deos gentium : superioribus quippe Scripturæ locis Deum nominabant.

QUÆSTIO XCV.

Quid est quod dicit Jacob socero suo, « Et decepisti mercedem meam decem agnabus³; » Hoc enim quando et quomodo factum sit, Scriptura non narrat : sed utique factum est quod iste commemorat : nam dixit hoc et uxoris suis, quando eas vocavit in campum. Conquerens enim de patre illarum, ait inter cætera, « Et mutavit mercedem meam decem agnorum⁴. » Intelligitur ergo per singula tempora partus ovium, cum videret Laban tales foetus esse natos, quales placuerat ut ad Jacob pertinerent, pactum fraude mutasse, et dixisse ut futuro foetu alios pecudum colores haberet in mercede Jacob. Tunc autem illas virgas varias non supposebat, et non nascebantur varii, sed unius coloris, quæ Jacob ex novo pacto auferebat. Quod cum vidisset Laban, rursus pactum fraude mutabat, ut ad Jacob varia pertinerent : tunc illarum suppositione virgarum varia nascebantur. Ergo quod ait Jacob uxoris suis, « Mutavit mercedem

¹ Gen. xxx, 42. — ² Id. xxxi, 30. — ³ Ibid. 41. — ⁴ Ibid. 7.

» meam decem agnorum, » et postea ipsi Laban, « Decepisti mercedem meam decem agnabus, » non ita dixit quasi proveniret socero ejus ipsa fraus; ut enim non ei proveniret, Deum sibi dixit adversus illum affuisse : decem vero agnos vel decem agnas, pro temporibus posuit, quibus oves, quas pascebat, per sexennium pepererunt. Bis quippe pariebant in anno : contigerat autem ut primo anno, quo inter se pacti sunt, et ad eas pascendas placito hujus mercedis accessit, semel parerent in fine anni, quia cum accessit jam semel pepererant : rursumque sexto anno, id est, ultimo, cum semel peperissent, exorta necessitate profectionis, prius recederet, quam iterum parerent; ac per hoc cum primus annus atque ultimus duos ovium partus sub illo haberent, hoc est, singulos, medii vero quatuor anni binos, fiunt omnes decem. Nec mirum quod hæc decem tempora nomine agnorum appellavit, qui eisdem temporibus nascebantur; velut si quisquam dicat : « Per tot vindemias, » aut « Per tot messes, » quibus numerus intelligatur annorum : unde ait quidam, « Post aliquot aristas¹; » per aristas videlicet messes, et per messes annos significans. Pecudum autem illius regionis fecunditas, sicut Italarum, tanta fertur, ut bis in anno pariant.

QUÆSTIO XCVI.

« Sumpsit autem Jacob lapidem et constituit eum titulum². » Diligenter animadvertendum est quomodo istos titulos in rei cujusque testimonio constituebant, non ut eos pro diis colerent, sed ut eis aliquid significarent.

QUÆSTIO XCVII.

Quod acervum lapidum, quem inter se constituerant Laban et Jacob, cum aliquanta diversitate appellaverunt,

¹ Virgil. in Bucolicis Eclog. 1. — ² Gen. xxxi, 45.

ut eum vocaret Laban Acervum testimonii, Jacob Acervum testem, traditur ab eis qui et syram et hebræam linguam noverunt, propter proprietatem suæ cujusque linguæ factum. Fieri enim solet, ut alia lingua non dicatur uno verbo, quod alia dicitur, et vicinitate significationis quidque appelletur. Nam postea dicitur, « Propter hoc » appellatum est nomen, Acervus testatur¹. » Hoc enim medie positum est, quod utrique conveniret, et ei qui dixerat « Acervus testimonii, » et ei qui dixerat « Acervus » testis. »

QUÆSTIO XCVIII.

Quid est quod loquendo Laban ad Jacob dicit: « Testatur acervus hic, et testatur titulus hic. Propter hoc » appellatur nomen, Acervus testatur. Et visio quam » dixit: Respiciat Deus inter me et te²? Nisi forte ordo » est, » Et visio quam dixit Deus, Respiciat inter me » et te, » Deus quippe illi dixerat in visione, ne læderet Jacob.

QUÆSTIO XCIX.

Quid est quod dicit in consequentibus Laban, « Vide, » nemo nobiscum est³? » nisi forte nemo extraneorum, aut propter testificationem Dei, quem ita habere deberent, tanquam nemo cum eis esset, quem testimonio ejus adjungerent.

QUÆSTIO C.

« Et juravit Jacob per timorem patris sui Isaac⁴. Per » timorem » utique quo timebat Deum, quem timorem etiam superius commendavit, cum diceret, « Deus patris » mei Abrahæ, et timor patris mei Isaac⁵ ».

¹ Gen. xxxi, 47. — ² Ibid. 48. — ³ Ibid. 50. — ⁴ Ibid. 53. — ⁵ Ibid. 42.

QUÆSTIO CI.

CASTRÀ Dei quæ vidit Jacob in itinere¹, nulla dubitatio est quod Angelorum fuerit multitudo: ea quippe in Scripturis militia cœli nominatur.

QUÆSTIO CII.

NUNTIATO sibi fratre suo Jacob veniente obviam ei cum quadringentis viris, turbatus est quidem et mente confusus, quoniam timuit valde²: et ut visum est homini perturbato, divisam multitudinem suam in duo castra disposuit. Ubi quæri potest, quomodo habuerit fidem promissis Dei, quando quidem dixit: « Si venerit ad » castra prima frater meus, et exciderit ea, erunt secunda » in salutem³. » Sed etiam hoc fieri potuit, ut everteret castra ejus Esaü et tamen Deus post illam afflictionem adesset, et liberaret eum, et quæ promisit impleret. Et admonendi fuimus hoc exemplo, ut quamvis credamus in Deum, faciamus tamen quæ facienda sunt ab hominibus in præsidium salutis, ne prætermittentes ea, Deum tentare videamur. Denique post hæc, quæ verba dicat idem Jacob, considerandum est: « Deus, inquit, patris mei Abra- » ham, et Deus patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi, » Recurre in terram generationis tuæ, et bene tibi faciam, » idoneus es mihi ab omni justitia, et ab omni veritate, » quæ fecisti puero tuo: in virga enim mea ista transii » Jordanem hunc, nunc autem factus sum in duo castra: » erue me de manu fratris mei, de manu Esaü; quia ego » timeo illum, ne cum venerit feriat me et matres super » filios. Tu autem dixisti: Benefaciam tibi, et ponam se- » men tuum tanquam arenam maris, quæ non dinume-

¹ Gen. xxxii, 2. — ² Ibid. 6. — ³ Ibid. 8.

» rabitur præ multitudine¹. » Satis in his verbis et humana infirmitas, et fides pietatis apparet.

QUÆSTIO CIII.

Quod latini codices habent de Jacob: « Dixit enim: » Placabo vultum ejus, in muneribus præcedentibus » eum², » scriptor libri qui narrans ait de Jacob, « Dixit enim placabo vultum ejus, » huc usque verba Jacob dixisse intelligitur, cætera vero sua intulisse quod ait, « In muneribus præcedentibus eum: » tanquam diceret, In muneribus quæ præcedebant Jacob, « Placabo vultum » fratris mei. » Ordo est ergo verborum Jacob, « Placabo » vultum ejus, et post hoc videbo faciem ejus; forsitan » enim suscipiet faciem meam. » Interposita autem sunt verba scriptoris, « In muneribus præcedentibus eum. »

QUÆSTIO CIV.

Quod ab illo Angelo desiderat Jacob benedici, cui luctando prævaluit³, magna est de Christo prophetia. Nam eo ipso admonet mysticum aliquid sapere, quia omnis homo, a majore vult benedici. Quomodo ergo ab eo benedici iste voluit, quem luctando superavit? Prævaluit enim Jacob Christo, vel potius prævalere visus est, per eos Israëlitas a quibus crucifixus est Christus; et ab eo tamen benedicitur in eis Israëlitis, qui crediderunt in Christum, ex quibus erat qui dicebat: « Nam et ego Is- » raelita sum ex semine Abraham, tribu Benjamin⁴. » Unus ergo atque idem Jacob et claudus et benedictus: claudus in latitudine femoris, tanquam in multitudine generis, de quibus dictum est: « Et claudicaverunt a » semitis suis⁵; » benedictus autem in eis de quibus dic-

¹ Gen. xxxii, 9-12. — ² Ibid. 20. — ³ Ibid. 26. — ⁴ Rom. xi, 1. — ⁵ Psal. xvii, 46.

tum est: « Reliquiæ per electionem gratiæ salvæ factæ » sunt¹. »

QUÆSTIO CV.

Quid sibi vult quod Jacob ait fratri suo, « Propter hoc » vidi faciem tuam, quemadmodum cum videt aliquis » faciem Dei²: » utrum paventis et perturbati animi verba usque in hanc adulationem proruperunt; an secundum aliquem intellectum sine peccato dicta accipi possunt? Fortassis enim quia dicti sunt et gentium dii, quæ sunt dæmonia, non præjudicetur ex his verbis homini Dei. Non enim dixit: « Quemadmodum si viderem faciem Dei, » sed, « Cum videt aliquis: » ipse autem aliquis, quem significare possit, incertum est: atque ita fortasse temperata sunt verba, ut et ipse Esaü sibi delatum tantum honorem grate acciperet, et qui hæc etiam aliter intelligere possunt, eum a quo dicta sunt nullo crimine impietatis arguerent. Quod et si benigno animo dicta hæc verba fraterna sunt, quoniam et post bonam susceptionem metus ipse transierat, potuit sic dici, quemadmodum et Moyses Pharaonis deus dictus est³, secundum quod dicit Apostolus: « Et si sunt qui dicuntur dii, sive in cælo, sive » in terra, quemadmodum sunt dii multi, et domini » multi⁴, » maxime quia sine articulo in græco dictum est; quo articulo evidentissime solet veri Dei unius fieri significatio. Non enim dixit, πρόσωπον τοῦ θεοῦ, sed dixit, πρόσωπον θεοῦ: facile autem hoc intelligunt qua distantia dicatur, Græcorum eloquium audire atque intelligere solent. »

QUÆSTIO CVI.

Quæritur utrum mendaciter promiserit Jacob fratri suo, quod sequens pedes suorum, in itinere propter quos

¹ Rom. xi, 5. — ² Gen. xxxii, 10. — ³ Exod. vii, 1. — ⁴ I Cor. viii, 5.

si moraretur, venturus esset ad eum in Seïr¹; hoc enim, sicut Scriptura deinde narrat, non fecit, sed eo perrexit itinere quod dirigebat ad suos²? An forte veraci animo promiserat, sed aliud postea cogitando delegit?

QUÆSTIO CVII.

Quomodo Scriptura dicit, quod « Vidit Sychem filius » Emmor Evæi, princeps terræ, Dinam filiam Jacob, et » accepit eam, et dormivit cum ea, et humiliavit eam : » et intendit animo Dinæ filiæ Jacob, et adamavit virginem, et locutus est secundum sensum virginis » ipsi³? » Quomodo virgo appellatur, si jam cum illa dormierat, eamque humiliaverat? Nisi forte virgo nomen ætatis est secundum hebræum eloquium : an potius per recapitulationem postea commemoratur quod primo factum est? Prius enim potuit intendere animæ ipsius et amare virginem, et loqui secundum sensum virginis, et deinde cum illa dormire, eamque humiliare.

QUÆSTIO CVIII.

Cum paulo ante loquens Jacob cum fratre suo Esaü, infantes filios suos esse significet⁴, qui græce dicuntur παῖδες, quæri potest quomodo potuerunt facere tantam stragem direptionemque civitatis, interfectis quamvis in dolore circumcisionis constitutis pro sorore sua Dina⁵. Sed intelligendum est diu illic habitasse Jacob, donec et filia ejus virgo fieret, et filii juvenes. Nam ita scriptum est : « Et venit Jacob in Salem in civitatem Sichimorum, quæ » est in terra Chanaan, cum advenit de Mesopotamia » Syriæ; et applicuit ad faciem civitatis; et emit partem » agri, in quo statuit illic tabernaculum suum, ab Em-

¹ Gen. xxxiii, 14. — ² Forte, *ad Sichimos*. — ³ Id. xxxiv, 2. — ⁴ Id. xxxiii, 5. — ⁵ Id. xxxiv, 25.

» mor patre Sychem centum agnis; et statuit ibi aram, » et invocavit Deum Israël¹. Exiit autem Dina filia Liæ » quam peperit ipsi Jacob, ut condisceret filias regionis » ejus², » et cætera. Apparet ergo his verbis non transeunter, sicut viator solet, illic mansisse Jacob, sed agrum emisse, tabernaculum constituisse, aram instruxisse, ac per hoc diutius habitasse : filiam vero ejus, cum ad eam venisset ætatem, ut amicas habere jam posset, condiscere voluisse filias civium loci : atque ita factam esse pro illa cruentissimam cædem et deprædationem, quæ jam, ut puto, quæstionem non habet. Multitudo enim non parva erat cum Jacob, plurimum ditatus fuit, sed filii ejus in hoc facto nominantur, quia ejusdem facti principes atque auctores fuerunt.

QUÆSTIO CIX.

Quod ait Jacob, timens bella finitimorum apud civitatem Salem, quam expugnaverunt filii ejus : « Ego autem » exiguus sum numero, et convenientes super me, occident » me³, » propter bella plurium, quæ consurgere poterant, se dixit numero exiguum, non quod minus multos haberet, quam possent sufficere expugnationi illius civitatis, cum suos in itinere in bina castra diviserit.

QUÆSTIO CX.

« Dixit autem Deus Jacob : Surge, et ascende in locum » Bethel, et habita ibi, et fac ibi aram Deo, qui apparuit tibi, cum fugeres a facie Esaü fratris tui⁴. » Quid est quod non dixit : « Et fac ibi aram mihi, qui apparui tibi; sed Deus dicit, « Fac ibi aram Deo qui apparuit » tibi : » utrum Filius ibi apparuit, et Deus Pater hoc dicit, an in aliquo genere locutionis annumerandum?

¹ Gen. xxxiii, 18-20. — ² Id. xxxiv, 1. — ³ Ibid. 30. — ⁴ Id. xxxv, 1.

QUÆSTIO CXI.

Quod Jacob ascensurus Bethel, ubi jussus est aram facere, dicit domui suæ et omnibus qui cum illo erant, « Tollite deos alienos, qui vobiscum sunt, de medio vestrum, etc. » deinde dicitur, « Et dederunt Jacob deos alienos, qui erant in manibus eorum, et in aures quæ erant in aëribus eorum¹ : » quæritur quare et in aures, quæ si ornamenta erant, ad idololatriam non pertinebant, nisi quia intelligendum est phylacteria fuisse deorum alienorum. Nam Rebeccam a servo Abrahæ in aures accepisse Scriptura testatur, quod non fieret, si eis in aures habere ornamenta gratia non liceret. Ergo illæ in aures, quæ cum idolis datæ sunt, ut dictum est, idolorum phylacteria fuerunt.

QUÆSTIO CXII.

« Et factus est timor Dei in civitatibus, quæ circa illos erant, et non sunt consecuti post filios Israël². » Incipiamus animadvertere, quemadmodum Deus operetur in hominum mentibus. A quo enim timor Dei factus est in illis civitatibus, nisi ab illo qui sua promissa in Jacob filiisque tuebatur?

QUÆSTIO CXIII.

« Venit autem Jacob in Luzam, quæ est in terra Chanaan, quæ est Bethel³. » Animadvertendum est tria jam nomina hujus civitatis commemorata; Ulammais, quod dictum est eam prius vocatam, cum illuc prius pergens in Mesopotamiam venisset Jacob; et Bethel, quod nomen ipse imposuit⁴, et interpretatur Domus Dei; et Luza, quod modo commemoratum est. Nec mi-

¹ Gen. xxxv. 2-4. — ² Ibid. 5. — ³ Ibid. 6. — ⁴ Id. xxviii, 19.

rum debet videri: multis enim locis hoc accidit, et in civitatibus, et in fluminibus, et in quibusque terrarum, ut ex aliis atque aliis causis vel adderentur, vel mutarentur vocabula, sicut etiam ipsis hominibus.

QUÆSTIO CXIV.

Iterum in Luza apparuit Deus Jacob, et dixit ei, « Nomen tuum jam non vocabitur Jacob, sed Israël erit nomen tuum¹. » Hoc ei dicit ecce iterum Deus in benedictione, quæ repetitio confirmat magnum promissum in hoc nomine. Nam hoc mirum est, quibus etiam semel dictum est, amplius eos non vocari quod vocabantur, sed quod eis novum nomen imponebatur, omnino amplius aliquid non vocatos nisi quod eis impositum sit: istum autem per totam vitam suam et deinceps post vitam suam appellatum esse Jacob, cui (non) semel Deus dixerat, « Non jam vocaberis Jacob, sed Israël erit nomen tuum. » Nimirum ergo nomen hoc ad illam recte intelligitur pertinere promissionem ubi sic videbitur Deus, quomodo non est antea Patribus visus. Ibi non erit nomen vetus, quia nihil remanebit vel in ipso corpore vetustatis, et Dei visio summum erit præmium.

QUÆSTIO CXV.

In promissis Jacob dicitur; « Gentes et congregationes gentium erunt ex te². » Quæritur utrum gentes secundum carnem, congregationes autem gentium secundum fidem, an utrumque propter fidem gentium dictum est, si gentes appellari non possunt una gens Israël secundum carnem.

¹ Gen. xxxv, 9, 10. — ² Ibid. 11.

QUÆSTIO CXVI.

« ASCENDIT autem Deus ab eo loco, ubi locutus est » cum eo; et statuit Jacob titulum in loco in quo locutus est cum eo, titulum lapideum; et libavit super eum libamen, et infudit super eum oleum; et vocavit Jacob nomen loci, in quo locutus est cum eo illic Deus, Bethel¹. Iterum factum est hoc loco, quod factum fuerat, an iterum commemoratum est? Sed quodlibet horum sit, super lapidem libavit Jacob, non lapidi libavit. Non ergo sicut idololatræ solent aras ante lapides constituere, et tanquam diis libare lapidibus.

QUÆSTIO CXVII.

I. Quod duodecim filii computantur Israël, qui nati sunt ei, et dicitur, « Hi sunt filii Israël, qui nati sunt » ei in Mesopotamia², » cum Benjamin longe postea natus sit, cum jam transisset Bethel, et appropinquaret Bethlehem: frustra quidam conantes istam solvere quæstionem, dixerunt non legendum, « Nati sunt, » sicut latini plerique codices habent; sed, « Facti sunt: » græce enim scriptum est ἐγένοντο: ita volentes intelligi etiam Benjamin, quamvis ibi natus non fuerit, ibi factum tamen; quia jam fuerat in utero seminatus, ut prægnans inde Rachel, exiisse credatur. Hoc autem modo etiamsi, « Nati » sunt, » legeretur, possent dicere: « Jam in utero natus » erat » quia conceptus erat, sicut de sancta Maria dictum est ad Joseph: « Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est³. »

II. Sed aliud est, quod impedit hanc solutionem quæstionis hujus; quia si jam ibi Benjamin conceptus erat, qui filii Jacob grandes inde exierunt, vix annorum duodecim

¹ Gen. xxxv, 13-15. — ² Ibid. 26. — ³ Matth. i, 20.

esse potuerunt. Viginti namque annos illic explevit, quorum primis septem sine conjugio fuit, donec serviendo id adipisceretur. Ut ergo primo anno, quo duxit uxorem, ei filius nasceretur, duodecim annorum esse potuit primitivus, cum inde profectus est. Proinde si jam conceptus fuerat Benjamin, intra decem menses illa omnis via peracta est, et quidquid in itinere scriptum est de Jacob. Unde sequitur, ut filii ejus tam parvuli pro sorore sua Dina tantam stragem fecerint, tot homines trucidaverint, ita expugnaverint civitatem¹: in quibus Simeon et Levi, qui primi gladiis accincti intraverunt ad illos homines eosque peremerunt, undecim unus, alter autem decem annorum fuisse reperiatur, etiamsi per singulos annos sine intermissione illa pepererat: quod utique incredibile est, ab illius ætatis pueris illa omnia fieri potuisse, quando et ipsa Dina vix adhuc sex annorum fuit.

III. Proinde aliter solvenda quæstio est, ut ideo intelligatur dictum, commemoratis duodecim filiis: « Hi sunt » filii Jacob, qui facti sunt ei in Mesopotamia Syriæ², » quia inter omnes, qui tam multi erant, unus tantum erat ibi natus, qui tamen inde habuit nascendi causam, quod ibi mater ejus patri copulata est. Sed solutio ista quæstionis aliquo exemplo similis locutionis firmanda est.

IV. Nulla tamen est facilior solutio quæstionis hujus, quam ut per synecdochen dictum accipiatur. Ubi enim pars major est, aut potior, solet ejus nomine etiam illud comprehendere quod ad ipsum nomen non pertinet. Sicut ad duodecim Apostolos jam non pertinebat Judas, qui etiam mortuus fuit cum Dominus resurrexit a mortuis, et tamen ipsius duodenarii numeri nomen Apostolus in Epistola sua tenuit, ubi ait, eum apparuisse illis duodecim. Cum articulo enim hoc græci codices habent, ut non

¹ Gen. xxiv, 25. — ² 1 Cor. xv, 6.

possint intelligi quicumque duodecim¹; sed illi in eo numero insignes. Eo modo locutionis puto et illud a Domino dictum: « Nonne ego vos duodecim elegi, et unus » ex vobis diabolus est², » ut non ad electionem etiam ipse pertinere videatur. Non enim facile invenitur electorum nomen in malo, nisi quando mali eliguntur a malis. Quod si putaverimus et illum electum, ut per ejus traditionem Domini passio compleretur, id est, malitiam ejus ad aliquid electam, bene utente Deo etiam malis; aliud attendamus ubi ait: « Non de omnibus vobis dico; ego » scio quos elegi³: » ubi declarat ad electionem non pertinere nisi bonos. Ac per hoc illud quod dictum est: « Ego vos duodecim elegi, » per synecochen dictum est, ut nomine majoris meliorisque partis, etiam illud complecteretur, quod ad ipsum nomen non pertinet.

V. Hic modus est in hoc eodem libro, ubi Emmor pro filio suo Sychem, ut acciperet Dinam filiam Jacob, exiit loqui cum eodem Jacob⁴, et venerunt etiam filii ejus qui absentes erant, et ad omnes dicit Emmor: « Sychem filius » meus elegit animo filiam vestram, date ergo illi eam » uxorem. » Quia enim potior erat patris persona, per synecochen filiam vestram dicens, etiam fratres tenuit hoc nomine, quorum non erat filia. Hinc est et illud: « Curre ad oves, et accipe inde mihi duos hoedos⁵: » simul enim pascebantur oves et hoedi; et quia potiores sunt oves, earum nomine etiam caprinum pectus complexus est. Sic quia potior erat numerus undecim filiorum Jacob, qui nati fuerant in Mesopotamia, ipsorum commemoratione Scriptura complexa est etiam Benjamin, qui non erat ibi natus, et dictum est: Hi sunt filii Jacob, qui facti » sunt ei in Mesopotamia Syriae. »

¹ Græc. τοῖς δωδεκά. At Vulg. undecim. — ² Joan. vi, 70. — ³ Id. xiii, 18. — ⁴ Gen. xxiv, 6. — ⁵ Id. xxvii, 9.

QUESTIO CXVIII.

Quod post narrationem mortis Isaac narratur quas uxores Esau acceperit, et quos creaverit¹, recapitulatio intelligenda est. Neque enim post mortem Isaac fieri coepit, cum jam essent Esau et Jacob centum-viginti annorum. Nam eos sexagenarius suscepit, et vixit omnes annos vitæ suæ centum-octoginta.

QUESTIO CXIX.

QUESTIO est, quomodo Scriptura dicat, post mortem Isaac patris sui Esau abscessisse de terra Chanaan², et habitasse in monte Seir; cum veniente de Mesopotamia Jacob fratre ejus, legatur quod jam illic habitabat. Proinde quid fieri potuerit, ut Scriptura falli vel fallere non credatur, in promptu est cogitare, quod scilicet Esau posteaquam in Mesopotamiam frater ejus abscessit, noluit habitare cum parentibus suis, sive ex illa commotione qua dolebat se benedictione fraudatum, sive aliqua causa vel uxorum suarum, quas odiosas videbat esse parentibus, vel qualibet alia: et coepit habitare in monte Seir. Deinde post reditum Jacob fratris sui, facta inter eos concordia, reversus est et ipse ad parentes, et cum mortuum patrem simul sepelissent, quia eos in plurimum ditatos terra illa, sicut scriptum est, minime capiebat, abscessit rursus in Seir³, et ibi propagavit gentem Idumæorum.

QUESTIO CXX.

Quod scriptum est: « Hi principes Chorræi filii Seir in » terra Edom⁴: » secundum tempus quo vivebat, scriptor commemorat. Cum autem Seir habitaret qui istos genuit, nondum veniente in illam terram Esau, nondum utique

¹ Gen. xxxvi, 1. — ² Ibid. 6. — ³ Ibid. 7. — ⁴ Ibid. 21.

appellabatur terra Edom. Non enim nomen nisi ab ipso Esaü inditum est terræ, quoniam idem ipse et Esaü et Edom vocabatur de quo propagati sunt Idumæi, hoc est, gens Edom.

QUÆSTIO CXXI.

Quod scriptum est: « Et hi reges qui regnaverunt in » Edom, antequam regnaret rex in Israël¹, » non sic accipiendum est, tanquam omnes reges nominati sint usque ad ea tempora, quibus coeperunt reges Israël, quorum primus fuit Saül. Multi enim fuerunt in Edom usque ad tempora Saül, temporibus etiam Judicum, quorum tempora fuerunt ante reges: sed ex his multis eos solos potuit commemorare Moyses, qui fuerunt antequam ipse moreretur. Nec mirum est quod numerantibus ab Abraham per Esaü patrem gentis Edom, atque per Raguel filium Esaü, et Zara filium Raguel, et Jobab filium Zara, cui Jobab successit in regno Balac, qui primus in terra Edom rex fuisse commemoratur, usque ad ultimum regem quem potuit nominare Moyses, plures generationes inveniuntur quam numerantur ab Abraham per Jacob usque ad Moysen. Nam illic inveniuntur fere duodecim, hic autem usque ad Moysen ferme septem. Fieri enim potuit, ut ideo ibi plures nominarentur, quia citius moriendo plures alteri successerunt. Sic etiam contigit, ut alium ordinem sequens Matthæus, ab Abraham usque ad Joseph quadraginta-duas generationes numeraret: Lucas autem in ordine alio numerans generationes non per Salomonem, sicut ille, sed per Nathan, ab Abraham usque ad Joseph quinquaginta-quinque commemoret. In illo quippe ordine ubi plures numerantur, citius mortui sunt, quam hic ubi pauciores. Ne forte autem moveat aliquem, quod inter

¹ Gen. xxxvi, 31.

reges Edom commemoratur Balac filius Beor¹, et de similitudine nominis existimet illum esse Balac², qui restitit Moysi ducenti populum Israël: sciat illum Balac Moabitam fuisse, non Idumæum, eumque fuisse filium Sefhor, non filium Beor: sed fuisse etiam ibi tunc filium Beor Balaam, non Balac, quem Balaam conduxerat idem Balac ad maledicendum populum Israël.

QUÆSTIO CXXII.

Quomodo potuerit mors Isaac, decem et septem annorum invenire Joseph ejus nepotem sicut videtur tanquam ex ordine Scriptura narrare³, quocumque se quisque convertat, invenire difficile est. Nolo enim dicere non posse inveniri, ne forte me fugiat quod alium non fugit. Si enim post mortem avi sui Isaac, decem et septem annorum fuit Joseph quando eum fratres in Ægyptum vendiderunt, procul dubio et pater ejus Jacob septimo-decimo anno filii sui Joseph centum-viginti annorum fuit. Genuit enim eos Isaac cum esset annorum sexaginta, sicut scriptum est: vixit ergo Isaac postea centum-viginti, quia centesimo-octogesimo mortuus est⁴: idcirco dimisit filios centum-viginti annos habentes et Joseph decem et septem. Joseph autem quoniam triginta annorum fuit, quando apparuit in conspectu Pharaonis, secuti sunt autem septem anni ubertatis et duo famis, donec ad eum pater cum fratribus venit, triginta-novem profecto annos agebat Joseph quando Jacob intravit in Ægyptum⁵. Tunc autem idem Jacob, quod ore suo Pharaoni dicit, centesimum et trigesimum annum agebat ætatis; centum autem et viginti Jacob, quando erat decem et septem Joseph: quod verum esse nullo modo potest. Si enim septimo-decimo anno vitæ

¹ Gen. xxxvi, 32. — ² Num. xxii, 2. — ³ Gen. xxxv, 28, et xxxvii, 2. — ⁴ Id. xxv, 26. — ⁵ Id. xlvi, 9.